

บทที่ 1

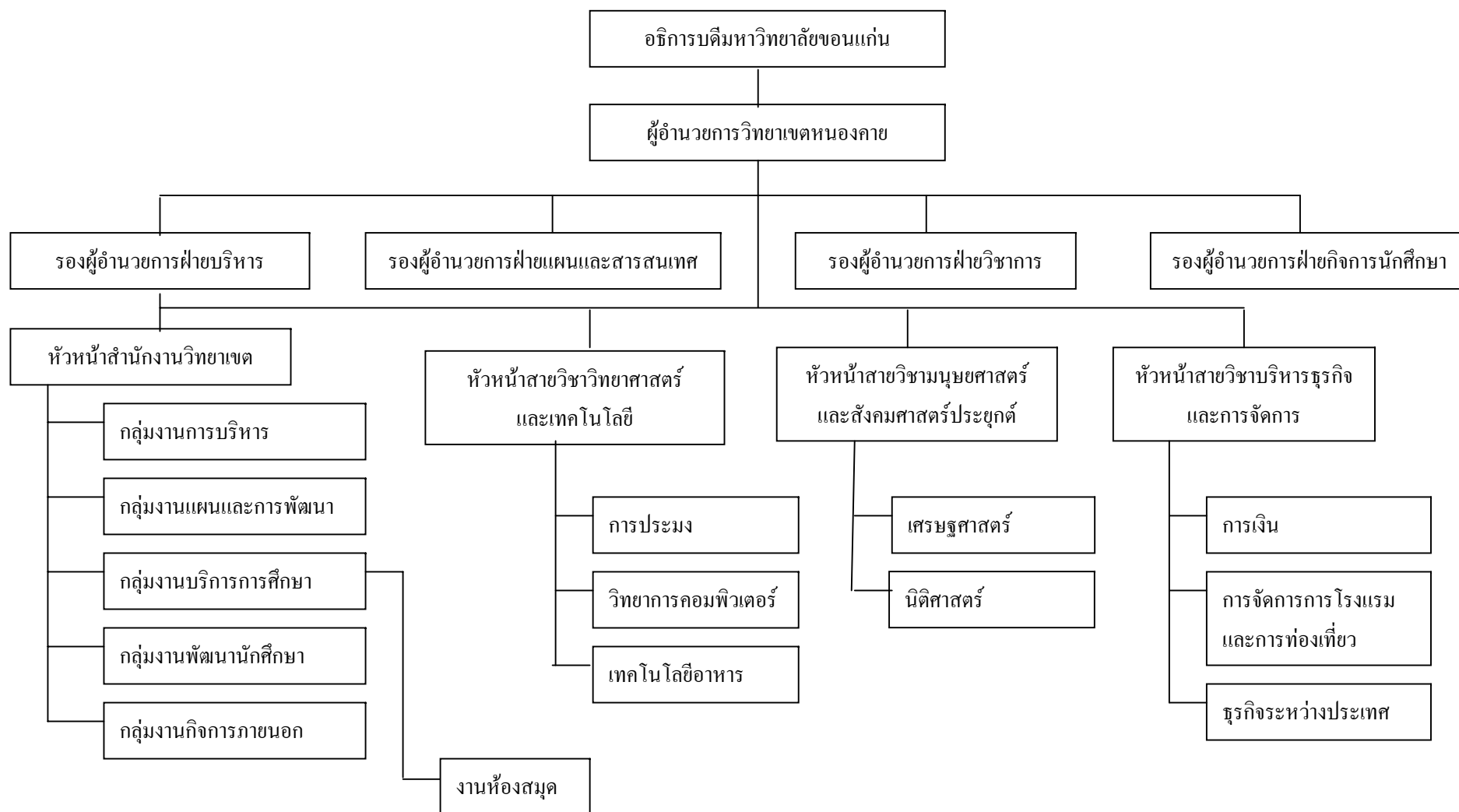
บทนำ

1. ความสำคัญและที่มาของปัญหา

สืบเนื่องมาจากทบวงมหาวิทยาลัยได้ทบทวนนโยบายการพัฒนาการศึกษาระดับอุดมศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการจัดการศึกษา รูปแบบและวิธีการเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของประเทศให้เหมาะสมที่สุดตามกำลังทรัพยากรที่จำกัดของประเทศ และพิจารณาเห็นว่ามหาวิทยาลัยของรัฐที่มีอยู่สามารถรับนักศึกษาเพื่อเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาแต่ละปีได้จำนวนจำกัด ดังนั้นทบวงมหาวิทยาลัยจึงได้นำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาเรื่อง ขออนุมัติขยายโอกาสอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาคอย่างมีคุณภาพซึ่งคณะรัฐมนตรีได้อนุมัติ เมื่อวันที่ 8 ตุลาคม 2539 สำหรับวิทยาเขตที่ทบวงมหาวิทยาลัยนำเสนอขออนุมัติต่อคณะรัฐมนตรีเป็นวิทยาเขตสารสนเทศที่มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารโทรคมนาคมสมัยใหม่ มาช่วยในระบบการเรียนการสอน ซึ่งจะทำให้จัดการศึกษาได้ทั่วถึงและมีคุณภาพเป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ (การศึกษาหารูปแบบโครงสร้างส่วนราชการสำหรับวิทยาเขต..., 2540)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคายเป็นอีกหนึ่งมหาวิทยาลัยที่อยู่ในโครงการขยายโอกาสอุดมศึกษาไปสู่ภูมิภาค โดยมีพันธกิจหลัก คือ จัดการศึกษาระดับปริญญาตรี ศึกษาค้นคว้าวิจัย ให้บริการวิชาการแก่สังคมและทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การประสานศาสตร์หลากหลายวิชาทั้งวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี สังคมศาสตร์ เพื่อผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพ มีลักษณะที่พึงประสงค์ตามปณิธานของการก่อตั้งวิทยาเขตหนองคาย มุ่งเน้นการวิจัยเพื่อนำไปสู่การพัฒนา ศาสตร์สาขาวิชาแขนงต่างๆ ประยุกต์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย นำไปสู่การพัฒนาประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และขยายบทบาทของวิทยาเขตไปสู่สถาบันอุดมศึกษา นำความเป็นเลิศทางวิชาการขยายไปยังกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ซึ่งระเบียบมหาวิทยาลัยขอนแก่นว่าด้วยการบริหารงานของวิทยาเขตหนองคาย (2547) ได้แบ่งโครงสร้างการบริหาร ออกเป็น กลุ่มงานบริหารวิทยาเขต กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาขาวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ประยุกต์ และกลุ่มสาขาวิชาบริหารธุรกิจ มีหลักสูตรที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรีจำนวน 8 หลักสูตร ได้แก่ การประมง วิทยาการคอมพิวเตอร์ เทคโนโลยีอาหาร เศรษฐศาสตร์ การเงิน การจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว สำหรับนิสิตาจารย์และธุรกิจระหว่างประเทศเริ่มเปิดรับนักศึกษาในปีการศึกษา 2548

ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของรองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ โดยมีหัวหน้าสำนักงานวิทยาเขตและหัวหน้ากลุ่มงานบริการการศึกษาเป็นผู้ดูแลควบคุมการปฏิบัติงาน (ดังภาพที่ 1)



ภาพที่ 1 โครงสร้างการบริหารวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

ห้องสมุดเป็นหน่วยงานที่สำคัญหน่วยงานหนึ่งที่จะช่วยส่งเสริม สนับสนุนการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัยของ นักศึกษา อาจารย์ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตรงตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัย ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student Centered Learning) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยส่งเสริมให้นักศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่และต้องอาศัยทรัพยากรสารสนเทศเป็นสำคัญทั้งในรูปแบบทรัพยากรตีพิมพ์ ทรัพยากรไม่ตีพิมพ์ และทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคของสังคมสารสนเทศ ปัจจุบันห้องสมุดได้นำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการให้บริการของห้องสมุดมากขึ้น ทำให้สามารถขยายบริการได้กว้างขวางจากเครือข่ายที่เชื่อมโยงกันทั่วโลก เพื่อตอบสนองทุกสาขาวิชาที่มหาวิทยาลัยเปิดสอน ห้องสมุดมหาวิทยาลัยจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา

ปัจจุบันวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น มีอาจารย์ จำนวน 43 คน มีนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 1,631 คน มีอาคารในวิทยาเขตหนองคาย คือ อาคารสำนักงานบริหาร เป็นที่ตั้งของห้องปฏิบัติการภาษา ห้องปฏิบัติการคอมพิวเตอร์ ห้องเรียนทางไกล ห้องสมุด หน่วยงานต่างๆ และห้องพักอาจารย์ อาคารเรียนรวมใช้สำหรับการจัดการเรียนการสอนและมีหอพักอยู่ด้วยส่วนหนึ่ง อาคารหอพักนักศึกษาหญิง จำนวน 2 อาคาร อาคารประมง สำหรับแสดงพันธุ์สัตว์น้ำจัดห้องปฏิบัติการทางการประมง และมีห้องพักอาจารย์บางส่วน อาคารชุดพักอาศัยของบุคลากรจำนวน 1 อาคาร ระยะทางจากหอพักนักศึกษาหญิงถึงอาคารสำนักงานบริหารประมาณ 1,200 เมตร และระยะทางจากอาคารเรียนรวมถึงอาคารสำนักงานบริหารประมาณ 500 เมตร ห้องสมุดไม่ได้เป็นสถานที่ที่ตั้งอยู่ในศูนย์กลางของการเรียนการสอน เพราะใช้พื้นที่บางส่วนในบริเวณชั้น 1 และชั้น 2 ของอาคารสำนักงานบริหารบางส่วนเป็นที่ดำเนินการ ซึ่งหน่วยงานต่างๆ ของวิทยาเขตหนองคาย ก็จะอยู่ในอาคารนี้เช่นเดียวกัน รวมทั้งห้องพักของอาจารย์ด้วย ดังนั้น จึงมีนักศึกษาที่เดินทางมาเรียนที่อาคารสำนักงานบริหารจำนวนไม่มากในแต่ละวัน

งบประมาณที่ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคายได้รับจัดสรรจากสำนักวิทยบริการและได้รับจากวิทยาเขตหนองคาย โดยประมาณ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2547 สามารถแสดงรายละเอียดได้ดังนี้

ปี พ.ศ.	สำนักวิทยบริการ	วิทยาเขตหนองคาย
2544	185,000	200,000
2545	190,000	100,000
2546	200,000	150,000
2547	185,000	200,000
รวมเป็นเงินประมาณ (บาท)	760,000	650,000

ทรัพยากรสารสนเทศที่มีให้บริการแก่ผู้ใช้ จากสถิติเดือนพฤศจิกายน 2547 พบว่า หอสมุดมีหนังสือรวมจำนวน 22,939 เล่ม แยกเป็น หนังสือภาษาไทย จำนวน 15,375 เล่ม หนังสือภาษาต่างประเทศ จำนวน 7,564 เล่ม มีวารสาร จำนวน 53 ชื่อเรื่อง เป็นวารสารภาษาไทย จำนวน 51 ชื่อเรื่อง วารสารภาษาอังกฤษ จำนวน 2 ชื่อเรื่อง หนังสือพิมพ์ภาษาไทย จำนวน 8 ชื่อเรื่อง หนังสือพิมพ์ภาษาอังกฤษ จำนวน 1 ชื่อเรื่อง ทรัพยากรสารสนเทศส่วนมาก ได้จากการขอรับบริจาค

ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคายได้จัดบริการต่างๆ เช่น บริการยืม-คืน บริการยืม-คืนหนังสือจาก หอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น บริการยืมระหว่างห้องสมุด บริการตอบคำถาม และช่วยการค้นคว้า บริการสืบค้นฐานข้อมูลรายการบรรณานุกรมออนไลน์ บริการสืบค้นสารสนเทศ ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต บริการอ่านหนังสือ บริการวารสาร บริการหนังสือพิมพ์ฉบับปัจจุบันและ ฉบับล่วงเวลารวมเล่ม บริการกฤตภาค บริการแนะนำหนังสือใหม่ นอกจากนี้ ผู้ใช้ยังสามารถ สืบค้นหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ฐานข้อมูลออนไลน์และบริการต่างๆ ของหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น ที่มีให้บริการผ่านทางเว็บไซต์ <http://library.kku.ac.th> ได้ด้วย

สถิติการให้บริการของห้องสมุดวิทยาเขตหนองคายตั้งแต่ปี พ.ศ. 2544-2547 สามารถแสดง รายละเอียดได้ดังนี้

ปี พ.ศ.	การเข้าใช้ห้องสมุด		บริการยืม	
	จำนวน (คน)	เฉลี่ยวันละ (คน)	จำนวน (เล่ม)	เฉลี่ยวันละ (เล่ม)
2544	18,699	51	13,563	37
2545	20,708	57	16,350	45
2546	20,894	57	18,521	51
2547	21,635	60	20,810	57

ส่วนสถิติการให้บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศจากหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยขอนแก่น เริ่มเปิดให้บริการใน ปี พ.ศ. 2547 (มกราคม-ธันวาคม) มีนักศึกษาวิทยาเขตหนองคายใช้บริการยืม-คืนหนังสือจากหอสมุดกลาง จำนวน 844 เล่ม ส่วนผู้ใช้หอสมุดกลางที่ขอใช้บริการยืมทรัพยากรสารสนเทศของห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย มีจำนวน 110 เล่ม และยังพบว่ายังมีมหาวิทยาลัยอื่นขอใช้บริการยืมระหว่างห้องสมุดกับ ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย จำนวน 13 เล่ม เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี มหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม และจากประสบการณ์การให้บริการแก่ผู้ใช้ห้องสมุด พบว่านักศึกษาบางส่วนยังขาด ทักษะในการค้นคืนสารสนเทศ อาจเนื่องจากการเรียนวิชาการรู้สารสนเทศ (รหัสวิชา 412 102)

ในชั้นปีที่ 1 หรือชั้นปีที่ 2 เฉพาะนักศึกษาสาขาวิชาการเงิน การจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว การประมง นิติศาสตร์และธุรกิจระหว่างประเทศเท่านั้น ส่วนสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ วิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอาหาร หลักสูตรไม่ได้กำหนดให้เรียนวิชาการรู้สารสนเทศ

เนื่องมาจากตั้งแต่เริ่มก่อตั้งห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย ในปี พ.ศ. 2543 ยังไม่มีการศึกษาวิจัยใดๆ ที่เกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดของนักศึกษา ทำให้ไม่ทราบสภาพการใช้และปัญหาของนักศึกษาเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย จากการสังเกตของผู้วิจัย พบว่า นักศึกษาจำนวนมากไม่เข้าใจวิธีการใช้ห้องสมุดที่ถูกต้อง ทำให้นักศึกษาเกิดปัญหาในการใช้ห้องสมุด ซึ่งขณะเดียวกันห้องสมุดก็ได้ให้บริการแก่นักศึกษาต่างคณะและการขอยืมระหว่างห้องสมุดจากมหาวิทยาลัยอื่นเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี เพื่อที่จะทำให้ได้ข้อมูลในเรื่องดังกล่าวประกอบกับ ผู้บริหารวิทยาเขตหนองคาย ต้องการให้มีการศึกษาเกี่ยวกับสภาพการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย เพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการดำเนินงานของห้องสมุด ให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากยิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่ระบบการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการใช้ห้องสมุดของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ในด้าน วัตถุประสงค์การใช้ ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ ประเภทบริการของห้องสมุดที่ใช้ วิธีการที่ใช้สืบค้นสารสนเทศ ความถี่ในการใช้ ช่วงเวลาในการใช้ และภาษาของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้

2.2 เพื่อศึกษาปัญหาการใช้ห้องสมุดและข้อเสนอแนะของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

3. คำถามการวิจัย

3.1 นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ใช้ห้องสมุดอย่างไร

3.2 นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ประสบปัญหาในการใช้ห้องสมุดอย่างไร และมีข้อเสนอแนะอย่างไรบ้าง

4. ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาการใช้ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคายของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย เกี่ยวกับ วัตถุประสงค์การใช้ ประเภททรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ ประเภทบริการของห้องสมุดที่ใช้ วิธีการที่ใช้สืบค้นสารสนเทศ ความถี่ในการใช้ ช่วงเวลาในการใช้ ภาษาของทรัพยากรสารสนเทศที่ใช้ ในช่วงภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2548 นี้เท่านั้น ซึ่งจะไม่วมนักศึกษาชั้นปี 1 เนื่องจากนักศึกษาเพิ่งเริ่มเข้ามาศึกษาในวิทยาเขตหนองคายเป็นภาคการศึกษาแรก อาจจะทำให้ผลการวิจัยมีความคลาดเคลื่อนได้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ชั้นปี 2 ถึง ชั้นปี 4 จำนวน 683 คน แบ่งออกเป็น 6 สาขาวิชา ดังนี้

1. การเงิน	143	คน
2. การจัดการการโรงแรมและการท่องเที่ยว	164	คน
3. เทคโนโลยีอาหาร	55	คน
4. เศรษฐศาสตร์	131	คน
5. การประมง	96	คน
6. วิทยาการคอมพิวเตอร์	94	คน
รวมทั้งสิ้น	683	คน

5. ความหมายและนิยามศัพท์เฉพาะ

ห้องสมุด หมายถึง ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น

นักศึกษา หมายถึง นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย ชั้นปี 2 ถึงชั้นปี 4

การใช้ห้องสมุด หมายถึง การเข้าใช้ห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่น ของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

บริการยืมระหว่างห้องสมุด หมายถึง การให้บริการถ่ายสำเนาเอกสารทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดวิทยาเขตหนองคาย มหาวิทยาลัยขอนแก่นกับห้องสมุดต่างมหาวิทยาลัย

บริการยืม-คืนหนังสือหอสมุดกลางและห้องสมุดคณะ มหาวิทยาลัยขอนแก่น หมายถึง การให้บริการยืม-คืน ทรัพยากรสารสนเทศระหว่างห้องสมุดวิทยาเขตหนองคายและหอสมุดกลาง รวมทั้งห้องสมุดคณะต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

6.1 เพื่อทราบถึงสภาพ การใช้ตลอดจน ปัญหา ข้อเสนอแนะในการใช้ห้องสมุดของ นักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

6.2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดและการให้บริการต่างๆ ของห้องสมุดให้ สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น